

173

**РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**  
**ЧЕТИРИДЕСЕТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ**  
**КОМИСИЯ ПО ЕНЕРГЕТИКА**

НАРОДНО СЪБРАНИЕ	
Вх.№	753 - 12 - 4
Дата	08 / 03 2007 г.

**СТАНОВИЩЕ**

12

**ОТНОСНО:** *Определение на Конституционния съд от 21 декември 2006 г., с приложено искане на Омбудсмана на Република България, с което Народното събрание е конституирано като страна по к.д. № 10/2006 г., за установяване на противоконституционност на чл. 154, ал. 1 от Закона за енергетиката (обн. ДВ, бр. 107/2003 г, доп., бр. 74 от 2006.)*

В изпълнение на разпореждане № 750-01-1 от 10 януари 2007 г. на председателя на Народното събрание, Комисията по енергетиката на свое заседание, проведено на 07.03.2007 г. разгледа искането на омбудсмана на Република България, въз основа на което е образувано конституционно дело № 10/2006 г., за установяване на противоконституционност на чл. 154, ал. 1 от Закона за енергетиката (обн. ДВ, бр. 107/2003 г, доп., бр. 74 от 2006 г.). В искането се посочва, че разпоредбата на чл. 154, ал. 1 от Закона за енергетиката противоречи на:

1. конституционния принцип на чл.19, ал.2 от Конституцията на Република България за установяване на еднакви правни условия за стопанска дейност и за защита на потребителя

2. конституционното право за защита установено с чл.56 от Конституцията на Република България.

След като обсъди подробно искането на омбудсмана на Република България за установяване на противоконституционност на чл. 154, ал. 1 от Закона за енергетиката и изложените в него мотиви Комисията по енергетика представя следното становище:

**1.** *Относно твърдението, че с оспорената разпоредба се създава особен ред за принудително изпълнение в полза на отделен стопански субект в определен икономически отрасъл и поставя тези субекти в привилегировано положение спрямо останалите стопански субекти и сектори на икономиката, с което се нарушава конституционния принцип за установяване на еднакви правни условия за стопанска дейност.*

184

Конституционното правило на чл. 19, ал. 2, според което законът създава и гарантира на всички граждани и юридически лица еднакви правни условия за стопанска дейност, няма абсолютен характер. Конституцията предоставя на законодателя правото да уреди, съответно да ограничи правото на стопанска инициатива по законодателен ред. Свободата на стопанската инициатива може да бъде ограничавана с оглед защита на обществения интерес. В този смисъл Конституционният съд се е произнесъл и с Решение № 6 от 1997 г. по к. д. № 32 от 1996 г., Решение № 7 от 2000 г. по к. д. № 7 от 2000 г., Решение № 5 от 2002 г. по к. д. № 5 от 2002 г., Решение № 7 от 2003 г. по к. д. № 4 от 2003 г. и др. Многообразието и спецификата на организация и действие на различните стопанските отрасли предопределят съответно необходимостта от различни правни режими за ефикасно осъществяване на съответстващите им различни дейности. Принципът, прогласен от Конституцията предполага еднакви правни условия за всички правни субекти, осъществяващи еднакви или сходни дейности в определени отрасли, групирани по еднакви признаци групи субекти, но не и непременно еднаквост между всичките многообразни стопански сфери. Следователно разпоредбата на чл.154, ал.1 от Закона за енергетиката не създава различни правни условия за стопанска инициатива за отделните субекти, извършващи дейност по снабдяване с топлинна енергия и не противоречи на чл.19, ал.2 от Конституцията на Република България.

*2. Относно твърдението на омбудсмана, че се накърняват правата на потребителите, в резултат на действието на оспорената законова уредба.*

Разпоредбата на чл.154, ал.1 от Закона за енергетиката дава възможност на топлопреносните предприятия, предоставящи услуги от общ интерес, в рамките на едно бързо производство да събират вземанията си по начин, който да гарантира непрекъснатост на дейността им, с цел защита живота и здравето, а така също и правата и законните интересите на всички потребители, ползващи тази услуга, чрез задоволяване на потребностите им от топлинна енергия. Уредената с чл. 154, ал.1 от Закона за енергетиката процедура по снабдяване с изпълнителен лист, издаден на несъдебно изпълнително основание, удовлетворява интересите на всички участници в сделките за покупко-продажба на топлинна енергия. В случая са налице обществени по характера си отношения, свързани с доставката на стока от ежедневна необходимост, както за всички физически лица, така и за стопанските субекти. Снабдяването с топлинна енергия е всеобщо предлагана услуга по смисъла § 1, т. 4 от допълнителната разпоредба на Закона за енергетиката, която се предоставя при условията на равнопоставеност и следователно тази услуга не може да бъде отказвана по причини, извън посочени със закон. В този смисъл може да се твърди, че топлопреносните предприятия, предоставящи всеобщо предлагана услуга, са "публичноправни организации", които задоволяват интересите и

171

потребностите на населението, свързани с ползването на топлинна енергия. Топлопреносните предприятия имат задължението да доставят топлинна енергия, а потребителят съответно да заплаща консумираната енергия при спазване на разпоредбите на одобрените от Държавната комисия за енергийно и водно регулиране (ДКЕВР) публично известни Общи условия, на основание чл.21, ал.1, т.4 от Закона за енергетиката. Съгласно тези известни на страните условия снабдяването с топлинна енергия се извършва в режим на непрекъснатост, двадесет и четири часа в денонощието, а плащанията за консумирана топлинна енергия се извършват след изтичане на определен отчетен период. В случай, че на плащането не се извърши в определения срок за топлопреносното предприятие са налице две възможности: прекъсване на снабдяването и/или пристъпване към принудително събиране на дължимата сума. В повечето случаи прекъсването на снабдяването случаи е невъзможно, поради следните причини:

а) огромен брой потребители, ползват топлинната енергия в сгради етажна собственост, в които технически е не възможно да се прекъсне снабдяването само на отделен потребител на топлинна енергия в отделен жилищен имот част от сградата – етажна собственост;

б) при някои потребителите на топлинна енергия за стопански нужди поради спецификата на техническите процеси на производството също е невъзможно прекъсне снабдяването или прекъсването може да доведе до несъизмерими вреди, както за самия потребител, така и за трети лица;

в) в социалните и здрави заведения прекратяването на снабдяването с топлинна енергия би застрашило живота и здравето на хората.

Поради изложените по-горе аргументи с разпоредбата на чл.154, ал.1 от Закона за енергетика, в защита на общия интерес на потребителите законодателят ограничава свободната стопанска инициатива.

*3 Относно твърдението, че с разпоредбата на чл. 154, ал.1 от Закона за енергетиката е ограничена възможността на гражданите – потребители на топлинна енергия, да оспорят по съдебен ред задълженията си към топлофикационните дружества, когато са налице съмнения за некоректно изчисляване на сметките или злоупотреби*

Действително, предвид разпоредбите чл.154 Закона за енергетиката във връзка с чл. 237, б."к" от Гражданско процесуалния кодекс (ГПК), съдебната процедура е максимално опростена и бърза поради това, че изпълнителният лист се издава на несъдебно изпълнително основание. Причините за тази законодателна уредба са следните:

а) По този начин се спестяват време, парични средства – държавни такси, и се осигурява бързина на производството. При един евентуален процес по общия исков ред, ще следва да бъдат заплатени определените държавни такси за водене на процеса, адвокатски хонорари, юрисконсултско възнаграждение и други. Процесът може да бъде

допълнително утежнен от експертизи и използването на други правни способности за установяване на съществуващото фактическо положение, което в повечето случаи е безспорно и не се нуждае от събирането на допълнителни доказателства в хода на процеса. Следователно при приключване на делото в полза на топлопреносното предприятие, първоначалната сума, дължима за консумираната енергия, ще бъде увеличена с дължимите разноски за водене на процеса, а също и с лихвите, натрупани в този период от време, като всички тези средства ще следва да бъдат поети от потребителя.

б) В случай на липса на възможност за бързо събиране на вземанията топлопреносните предприятия ще следва да се снабдяват с изпълнителни листове по общия исков ред, предвиден в ГПК, а съдилищата съответно ще бъдат затрупани от лавина еднообразни по характера си дела, които ще следват определената от закона процедура.

в) Следва да се има предвид и обстоятелството, че в случая са налице обществени по своя характера отношения, свързани с доставката на стока от ежедневна необходимост. Недобросъвестни потребители могат с непрекъснато оспорване на задълженията си към топлофикационните дружества на практика да блокират дейността им и да поставят в опасност живота и здравето на други потребители, а и като цяло на гражданите.

4. *Относно твърденията за поставяне в неравнопоставено положение на потребителите, като страна по сделките за снабдяване с топлинна енергия.*

Потребителите разполагат с достатъчно ясни и категорични механизми, изрично предвидени в действащата нормативна уредба, гарантиращи правото им на защита. В Гражданския процесуален кодекс е дадена възможност на потребителите да обжалват, в седемдневен срок от датата на връчване на призовката за доброволно изпълнение, определението, с което се уважава или отхвърля молбата за издаване на изпълнителен лист. Възраженията следва да са подкрепени с убедителни писмени доказателства, че присъдената сума не се дължи. Друга възможност на потребителите е в същия срок да представят надлежно обезпечение за топлопреносното предприятие по реда на чл. 180 и 181 ЗЗД. В такъв случай съдът спира изпълнението. В хода на процеса по обжалване на определението за издаване на изпълнителен лист потребителите могат да ангажират доказателства, от които да е видно че не са ползвали топлинна енергия през периода, за който се отнася задължението.

5. *Относно твърдението, че създаденото с чл. 154, ал.1 от Закона за енергетиката несъдебно изпълнително основание се различава съществено от останалите такива.*

И в този случай е налице предварително съгласие на длъжника относно естеството на вземането и неговия размер. Съгласно чл.150, ал.1

и 2 от Закона за енергетиката снабдяването с топлинна енергия се извършва по публично известни общи условия, с които потребителите имат възможност да се запознаят и в законоустановения срок да внесат в съответното топлопреносно предприятие заявление, в което да предложат специални условия. В същото време чл. 30, ал.1, т.3 от Законът за енергетиката определя, че цените, по които се извършва снабдяването с топлинна енергия подлежат на регулиране от ДКЕВР. Съгласно чл. 25, ал.3 и чл. 13, ал.7 от Закона за енергетиката решението на комисията за определяне на цените също се публикува и подлежи на съдебен контрол. Потребените количества топлинна енергия от потребители в самостоятелни сгради се измерва с топломери – средства за търговско измерване, а потребената топлинна енергия в сгради етажна собственост се разпределя между потребителите – собственици или титуляри на вещо право на ползване върху отлените имоти.

Разпределението на топлинната енергия в сграда - етажна собственост, се извършва чрез средство за търговско измерване на количествата топлинна енергия в абонатната станция - топломер, чрез общия и индивидуалните водомери за битово горещо водоснабдяване и чрез средства за дялово разпределение за отопление – индивидуални разпределители, по система за дялово разпределение. Разпределението на топлинната енергия се извършва по правила, посочени в Закона за енергетиката и подробно развити като методика в Наредба № 2 от 28.05.2004 г. за топлоснабдяването (обн., ДВ, бр. 68 от 03.08.2004 г.).

*6. Относно твърденията, че доколкото в други закони, на базата на чл.237, б. „к” от ГПК е предвиден облекчен ред за издаване на изпълнителен лист, това е предвидено за съвсем друг тип отношения, при които има предварителна яснота за длъжника относно падежите и размерите на вземанията, както и неговото предварително съгласие върху тях.*

Член 154, ал.1 от Закона за енергетиката предвижда, че задълженията на потребителите с въведена система за дялово разпределение - неизправни длъжници, *се събират само след изготвена и приложена изравнителна сметка за съответната година, за която е задължението.* Общите условия на договорите между топлопреносното предприятие и търговеца за извършване на дялово разпределение на топлинната енергия го задължава да изготви и предаде на упълномощеното от потребителите в сграда етажна собственост лице изравнителните сметки за съответния период, като им даде възможност за рекламации в 15 дневен срок. Само след изтичане на този срок и в случай на липса на възражения, лицето, извършващо дялово разпределение на топлинната енергия, изпраща изравнителните сметки на топлопреносното предприятие за изготвяне на дължимите сметки. В същото време, съгласно Общите условия за продажба на топлинна енергия за битови

138

нужди, потребителите имат право да предявят възражения до топлопреносното предприятие за начислената им сума за потребена топлинна енергия в 45 дневен срок след изтичане на периода, за който се отнася. Предвид изложеното, потребителят има възможност няколкократно да изрази несъгласие с предварително представените му сметки, преди те да станат годно несъдебно основание за издаване на изпълнителен лист, с което се гарантира и правото му на защита, като страна по договора за предоставяне на топлинна енергия.

*7. Относно твърдението, че разпоредбата на чл.154, ал.1 от Закона за енергетиката е в разрез с общото право на конкуренцията на Европейския съюз, на което трябва да се подчиняват държавните предприятия и предприятията, на които държавата е предоставила специални или изключителни права.*

Видно от текста на сочената от омбудсмана разпоредба на чл. 86 (предишен член 90) от Договора за създаване на Европейска общност е предвидено, че предприятията, които са натоварени с функцията да оказват услуги от общ икономически интерес, се подчиняват на разпоредбите, съдържащи се в настоящия договор, и в частност на правилата относно конкуренцията, доколкото прилагането на тези правила не възпрепятствува фактически или юридически изпълнението на особените задачи, които са им възложени. Развитието на търговията не трябва да се засяга до степен, която би била в противовес с интересите на Общността. Както вече беше посочено по-горе, топлопреносните предприятия предоставят всеобщо предлагана услуга, ето защо в определени случаи е допустимо правилата относно конкуренцията да не се прилагат за тях, доколкото прилагането на тези правила може да възпрепятствува фактически или юридически изпълнението на особените дейности, които са им възложени.

Предвид изложените съображения, моля да постановите решение, с което да отхвърлите искането на омбудсмана за обявяване на противоконституционност на разпоредбата чл. 154, ал.1 от Закона за енергетиката (обн. ДВ, бр. 107/2003 г, доп., бр. 74 от 2006 г.)

**РАМАДАН АТАЛАЙ  
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯТА  
ПО ЕНЕРГЕТИКА**

